الگوریتم‌های تشخیص سل ریوی در یک نگاه

معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

https://icdc.behdasht.gov.ir

بررسی و ثبت از نظر "علائم" و "شواهد" ابتلا به سل فعال - رجوع به توضیحات زیر

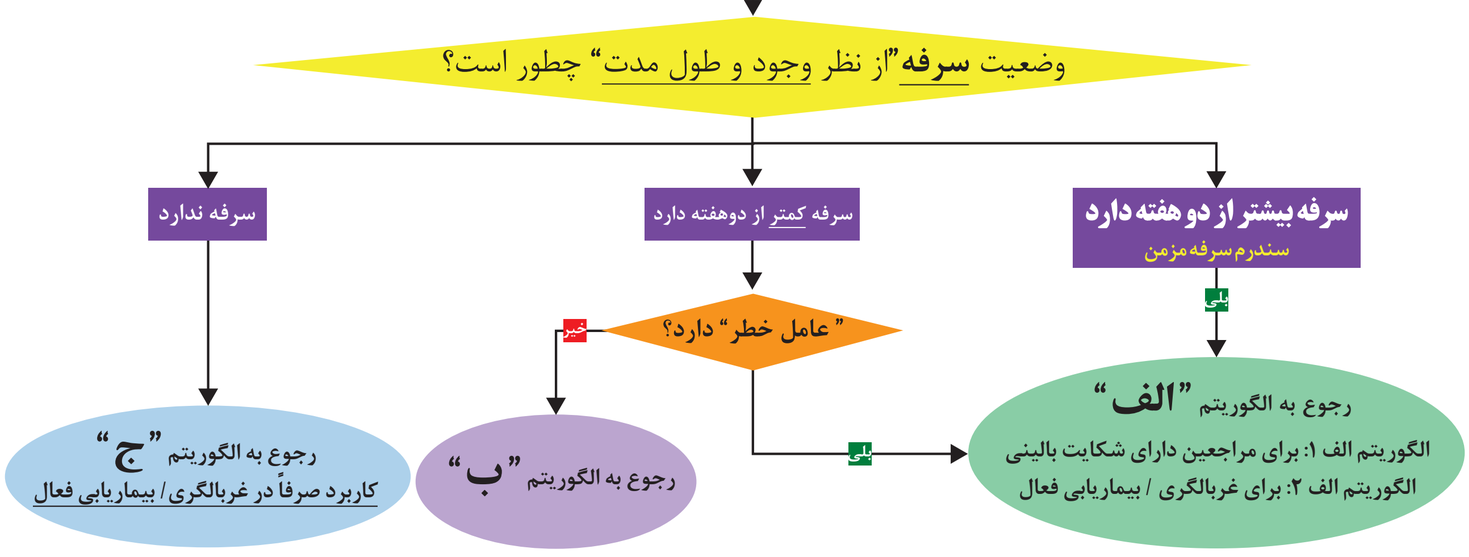

توضیحات :

- فرایند بیماریابی سل نباید صرفاً به پرسش در مورد سرفه طول کشیده محدود شود.
- در بیماریابی سل لازمست وجود ۷ علامت و نشانه بالینی **(شامل سرفه، خلط (و بویژه خلط خونی)، تب، تعریق شبانه، کاهش وزن، تنگی نفس و درد قفسه سینه)** و حداقل ۶ عامل خطر / ریسک فاکتور **(شامل سابقه تماس با بیمار مسلول، سابقه ابتلای قبلی به سل، سیلیکوزیس، افراد کاندید دریافت پیوند عضو یا مغز استخوان، انجام همودیالیز، ابتلا به بیماری‌ها یا مصرف داروهای تضعیف کننده سیستم ایمنی)** ارزیابی و ثبت شود.
- در الگوریتم‌ها جدید، **اخذ دو نمونه خلط** از هر فرد مشکوک به سل ریوی جایگزین شیوه قبلی یعنی سه نمونه شده است؛ و **حداقل یکی از این دو نمونه باید خلط صبحگاهی** باشد.
- اندیکاسیون‌های تعیین شده برای انجام جین اکسپرت در این الگوریتم‌ها، حداقل موارد تعریف شده در برنامه کشوری کنترل سل می‌باشد، در صورت عدم موجودی/ محدودیت دسترسی به کارتریج‌های جین اکسپرت، از ظرفیت آزمایشگاه‌های مولکولی آن معاونت استفاده گردد.

الگوریتم "الف-۱" - تشخیص سل ریوی در مراجعین

بیمار با شکایت سرفه مراجعه کرده است

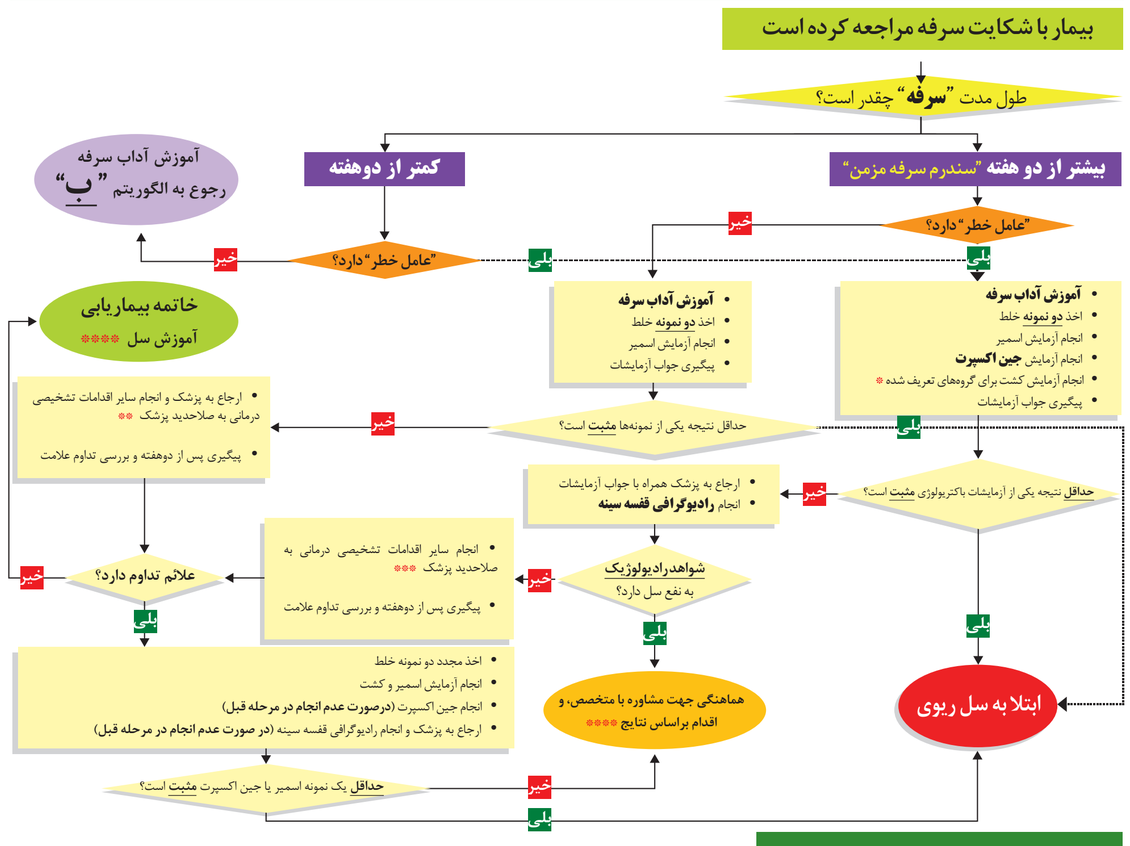

توضیحات الگوریتم الف-۱:

* حداقل گروه‌های تعریف شده برای انجام آزمایش کشت سل در این مرحله از فرایند بیماریابی سل برای افراد مراجعه کننده با شکایت بالینی مشکوک به سل (بویژه سرفه و / یا خلط خونی) عبارتند از: افراد مبتلا به عفونت اچ آی وی و کاندیدهای دریافت پیوند

** در این مرحله از فرایند بیماریابی، چنانچه تصمیم پزشک بر تجویز آنتی بیوتیک باشد، ضرورت دارد از تجویز داروهای ضدسل و کینولون‌ها اجتناب شود؛

*** در این مرحله از فرایند بیماریابی:
(۱) چنانچه تصمیم پزشک بر تجویز آنتی بیوتیک باشد، ضرورت دارد از تجویز داروهای ضدسل و کینولون‌ها اجتناب شود؛
(۲) چنانچه فرد مشکوک به یکی از گروه‌های دارای "اندیکاسیون تشخیص و درمان سیستماتیک سل نهفته مندرج در راهنمای کشوری مبارزه با سل" تعلق دارد، صرفاً با هدف کاهش تعداد مراجعات، انجام تست تشخیص سل نهفته در این مرحله توصیه می‌شود؛ لذا اقدام به درمان پیشگیری در صورت تشخیص سل نهفته، مشروط به تکمیل ارزیابی بعد از دوهفته و رد سل فعال خواهد بود.

نکته: انجام تست تشخیص سل نهفته، منوط به ارزیابی سابقه قبلی درمان ضد سل (اعم از فعال و نهفته) می‌باشد.

**** چنانچه فرد مشکوک به یکی از گروه‌های دارای "اندیکاسیون تشخیص و درمان سیستماتیک سل نهفته مندرج در راهنمای کشوری مبارزه با سل" تعلق دارد، به محض آنکه فرایند بیماریابی سل خاتمه یابد و یا نتیجه مشاوره با پزشک متخصص یا کمیته فنی دانشگاه / شهرستان، دال بر رد ابتلا به سل فعال باشد، لازمست براساس راهنمای کشوری مبارزه با سل، درمان سل نهفته تجویز و مدیریت شود.

الگوریتم "الف-۲" - بیماریابی فعال سل ریوی

بررسی و ثبت از نظر "علائم" و "شواهد" ابتلا به سل فعال - رجوع به توضیحات

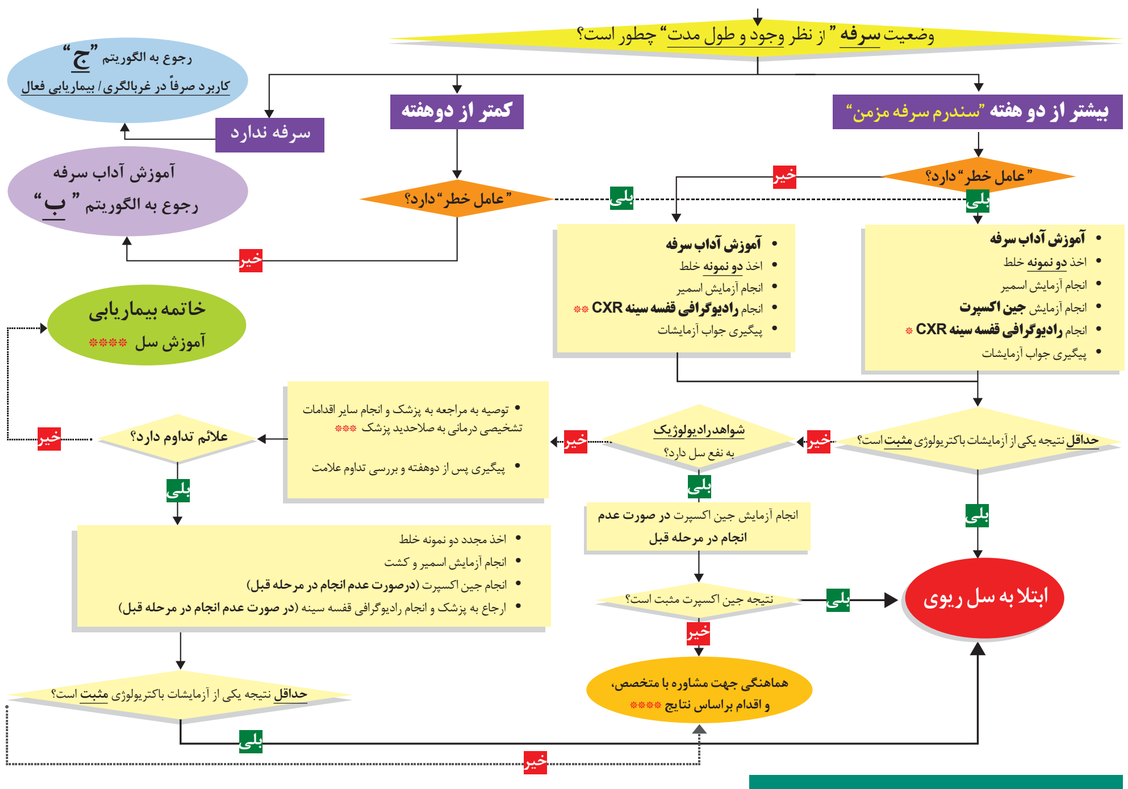

توضیحات الگوریتم الف-۲:

* قبل از اقدام به بیماریابی فعال در گروه‌های در معرض خطر تعریف شده در برنامه و راهنمای کشوری مبارزه باسل، لازمست زمینه صدور نسخه الکترونیک درخواست رادیوگرافی را فراهم سازید. این امر نیازمند حضور فیزیکی و یا همکاری مجازی پزشک در برنامه بیماریابی است.

** انجام رادیوگرافی قفسه سینه برای "موارد مشکوک به سل فاقد عامل خطر" مشروط به فراهمی بستر و منابع مالی مورد نیاز می‌باشد.

*** در این مرحله از فرایند بیماریابی:
(۱) چنانچه تصمیم پزشک بر تجویز آنتی بیوتیک باشد، ضرورت دارد از تجویز داروهای ضدسل و کینولون‌ها اجتناب شود؛
(۲) چنانچه فرد مشکوک به یکی از گروه‌های دارای "اندیکاسیون تشخیص و درمان سیستماتیک سل نهفته مندرج در راهنمای کشوری مبارزه با سل" تعلق دارد، صرفاً با هدف کاهش تعداد مراجعات، انجام تست تشخیص سل نهفته در این مرحله توصیه می شود و اقدام به درمان پیشگیری در صورت تشخیص سل نهفته، مشروط به تکمیل ارزیابی بعد از دوهفته و رد سل فعال خواهد بود.

نکته: انجام تست تشخیص سل نهفته، منوط به ارزیابی سابقه قبلی درمان ضد سل (اعم از فعال و نهفته) می‌باشد.

**** چنانچه فرد مشکوک به یکی از گروه‌های دارای "اندیکاسیون تشخیص و درمان سیستماتیک سل نهفته مندرج در راهنمای کشوری مبارزه با سل" تعلق دارد، به محض آنکه فرایند بیماریابی سل خاتمه یابد و یا نتیجه مشاوره با پزشک متخصص یا کمیته فنی دانشگاه / شهرستان، دال بر رد ابتلا به سل فعال باشد، لازمست براساس راهنمای کشوری مبارزه با سل، درمان سل نهفته تجویز و مدیریت شود.

الگوریتم "ب" تشخیص سل ریوی

بررسی و ثبت از نظر "علائم" و "شواهد" ابتلا به سل فعال - رجوع به توضیحات

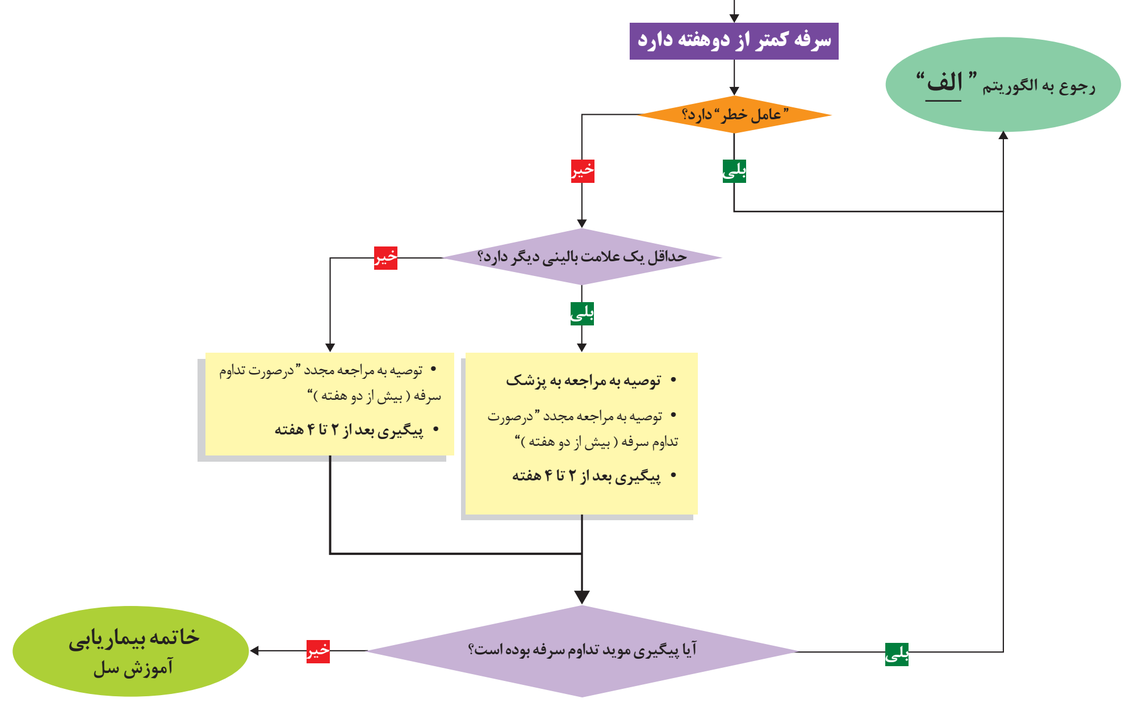

الگوریتم "ج" تشخیص سل ریوی ویژه بیماریابی فعال

بررسی و ثبت از نظر "علائم" و "شواهد" ابتلا به سل فعال - رجوع به توضیحات

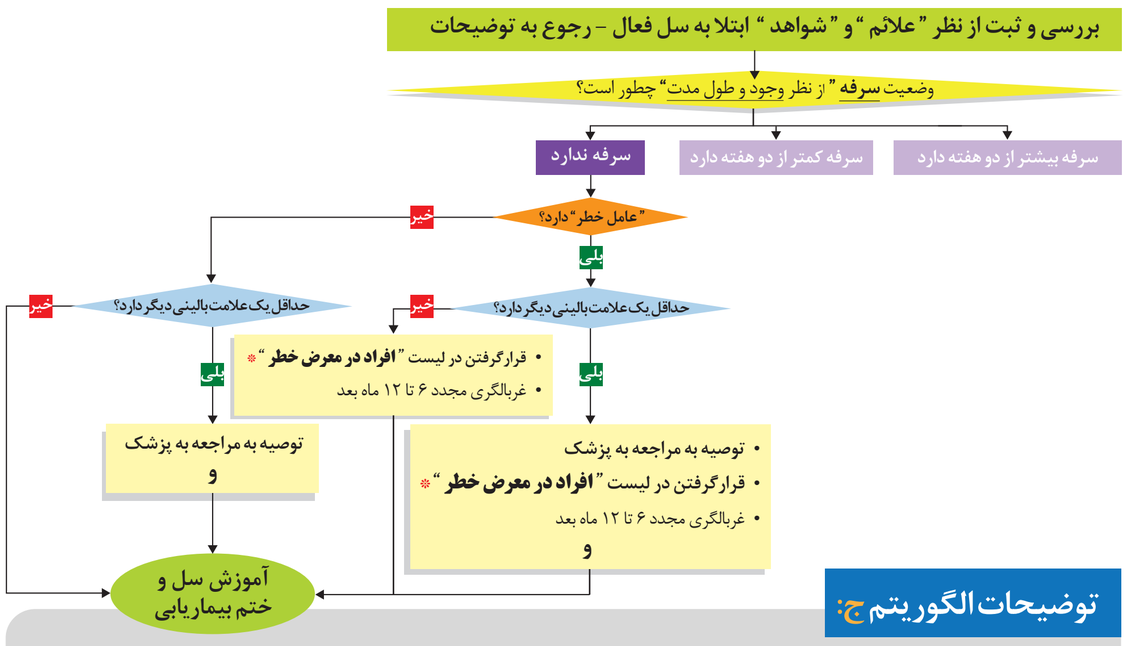

توضیحات الگوریتم ج:

* در این مرحله از فرایند بیماریابی، انجام تست تشخیص سل نهفته توصیه می‌شود.

نکته ۱: انجام تست تشخیص سل نهفته، منوط به ارزیابی سابقه قبلی درمان ضد سل (اعم از فعال و نهفته) می‌باشد.

نکته ۲: اقدام به درمان پیشگیری درصورت تشخیص سل نهفته، مشروط به رد سل فعال خواهد بود.